

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Lähtökohtaisesti näkemyksemme on, että korkeakoulututkintojen tarjoaminen ja suorittaminen avoimen korkeakoulutuksen kautta ei ratkaise tavoitetta nostaa nuorten aikuisten korkeakoulutettujen määrää. Maksullinen tutkintokoulutus asettaisi opiskelijat keskenään eriarvoiseen asemaan. Edelleen oleellista on, että opetusresursseja käytetään laadukkaasti ja tehokkaasti tutkintokoulutuksessa olevien valmistumiseen. Koulutuksen rahoituksessa tärkeää on myös täyskatteellisuus. Riskinä on, että perusrahoituksella lähdetään subventoimaan maksullisia avoimen tutkintoja.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Näkemyksenne esityksen tavoitteista on, että jo nykyisellään käytössä olevat erilaiset opintopolut korkeakouluopetukseen ovat riittäviä. Esimerkiksi opiskelijamäärien hallitulla nostolla ja tämän huomioiden rahoitusmallissa, saavutetaan hallitusti tavoitetta korkeakoulutettujen määrän nostamisesta. Avoimen väylän käyttöön kannustaminen todennäköisesti saisi opiskelijoita suuntaamaan entistäkin voimakkaammin ns. hakupainealoille, mikä vastaavasti vähentäisi entisestään monien sellaisten (esim. tekniikan) alojen opintojen suosiota, joiden osajista työmarkkinoilla on jatkuvaa puutetta.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

Näkemyksemme on, että jo nykyisellään toteutettavan tutkintoon johtavan koulutuksen rinnalla riittävät nykyiset erikoistumiskoulutuksen, tutkinnon osien toteuttaminen täydennyskoulutuksena, avoin yliopisto-opetus sekä muut erilliset koulutukset ja täydennyskoulutus. Nämä täydentävät jo riittävällä tasolla tutkintokoulutusta.

Mikäli tutkintoja voisi suorittaa maksullisena avoimena opetuksena ilman valintaa tai opiskeluoikeuksiin koskevia säännöksiä, tämä asettaa eri väylissä olevat opiskelijat keskenään eriarvoiseen asemaan. Tärkeää on panostaa valintojen sisäänottoihin sekä rahoitusmalliin niin, että painotus siirtyisi sisäänottomääriin esimerkiksi vahvistamalla tutkintokoulutuksen aloituspaikkojen resursointia nykyisessä rahoitusmallissa.

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

Mikäli maksullinen tutkinto-opiskelu tulisi avoimena korkeakoulutuksena, on tärkeää, ettei ensikertalaisasemaa menetetä, tai vastaavasti kehitetään järjestelmää niin, että ensikertalaisasema poistuisi kokonaan.

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

Tämä asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan keskenään, koska osa opiskelijoista voisi hankkia tutkinnon maksukykyyn perustuen ilman valintaprosessia, kun taas toiset valikoituvat tiukkojen valintakriteerien kautta. On myös ristiriitaista, että nuoria kannustettaisiin suorittamaan maksullisia tutkintoja ilman opintoihin liittyviä etuuksia.

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

Emme näe realistisena sitä, että esitysluonnoksen mukaiset maksulliset korkeakoulututkinnot lisääisivät nuorten korkeakoulutettujen määrää. Parhaimmillaankin avoimen väylän käytön lisääminen kasvattaisi korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuutta vain vähän, sillä valtaosa avoimia yliopisto-opintoja paljon suorittavista opiskelijoista siirtyy jo nykyisin ja siirtyisi myös jatkossa opiskelijavalinnan kautta varsinaiseksi tutkinto-opiskelijaksi ennen kandidaattitutkinnon suorittamista loppuun. On myös odotettavissa, että avoimen yliopiston puolella kokonaista tutkintoa suorittavalla kuluisi selvästi enemmän aikaa opintojensa loppuun saattamiseen kuin päätoimisella tutkinto-opiskelijalla. Mikäli muutoksella olisi jotain positiivista vaikutusta eri ikäluokkien koulutustasoon, tapahtuisi se verraten pitkällä noin 10 vuoden aikajänteellä.

Huolena on, että maksullinen tutkinto-opetus lisäisi opetustehtäviä ilman, että työhön osoitetaan resursseja samassa suhteessa, mikä johtaisi opetushenkilöstön kuormituksen kasvuun ja heikentäisi mahdollisuuksia tarjota laadukasta ohjausta kaikille opiskelijoille. Mikäli opetus toteutettaisiin integroidusta yhdessä perusrahoituksella olevien opiskelijoiden kanssa, se lisäisi opiskelijaryhmien kokoa ja tätä kautta vaikuttaisi opetuksen laatuun, koska olisi esimerkiksi vaikea ennustaa opiskelijoiden määrää suhteessa opetuksen resurssointiin.

Monesti myös avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävä opetus toteutetaan etänä tai korkeintaan monimuoto-opetuksena ja jo niin poikkeaa tutkinto-opiskelijoiden opetuksesta. Jo nykyisellään avoimen yliopiston kautta tulisi tarjota enemmän tukea yliopisto-opiskeluun. Mikäli avoimessa voisi suorittaa myös kokonaisia tutkintoja, opintojen ohjauksen ja muun tuen määrän tulisi lisääntyä merkittävästi.

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

Emme näe realistisena, että korkeakouluilla olisi valmiutta toteuttaa tutkintokoulutusta maksullisena koulutuksena syksystä 2028 alkaen.

Muut huomiot ja näkökohdat

-

Palviainen Santeri
Yliopistojen opetusalan liitto YLL ry